

177. ՀՐԵՂԱՆ ՄԻՆ

Մին Թաքավերի ուրուր ենդա հսած իրեք ղաշանգ տղերք օներու Թաքավերը թողում չէր, վեր տղերքը տանան հեռու տեղեր քյնան, իլլաթիմ միննակ, շտեղ քյնում ին, մին քանի զուլլուղլի էր տընում նհետնին։

Մին օր մեծ տղան հորը լսեց վեշ, ուրան ծին նստեց, թա.—
Նս քյնալ պիտեմ ինձ հետի աշխարքը ման կյամ, վեշ մին մարթ էլ թողալ չեմ ինձ նհետ կյա։

Թաքավերը շատ խնթրեց տղին, վեր միննակ չի քյնա, ամալ չի եկը, սըտընին ծին եր իլալ թա.—
Նս կուճի խոխա եմ, վեր մարթիկ ինձ յեշն։ Բոլ վեսկի եր կալալ, ծին քյշեց քյնաց։

Մին քանի օր ճնապա քյնաց, ցիրեկը ճնապա էր քյնում, ուրուղլունը քյլվըսըրեքումը եր կյամ, օտում, խմում, քոն իննում, ըռավետը շուտ եր էր կենում, էլլհա քյնում։ Վեշ մին տեղ էլ ասում չեր, թա ինքը Թաքավերին տղան ա։

Մին շափտան ետը հսավ մին գյուղնո բաղ, բաղ հինշ բաղ, հունց վեր մին դրախտ, ծին քյշեց նի մտալ էտ բաղը, ըշխարթիս իրեսին հինշ ջոնա պտուղ օղես էտ բաղումը կար, հինշ տեսակ ղուշ ասես, կար, ծըլվըլոցը քըցած երքում են։

Թաքավերին տղան ծին եր եկալ, ծին տարալ մին ժառա կապեց, չորս ղուլին եշեց, տեսալ մին մեծ գյուղ, քյնաց դըրն էտ

գյուլը։ Օգուժ էր էտ գյնլին միշին նախշուն-նախշուն ծնկներին
թըմաշա անի։ Նոր էր գյուլին դրաղը հասլ, վեր ընշուկավը մին
վշշոցի սաս ընգյավ։ Կարաց էլ վեշ, թիւ հտ եշի, մին հրեղան ծի-
յավնր երգինքան քըշացավ, հըսավ թաքավերին տղին, խըզըտա-
կան փոնեց, պըցըրցրուց, տարավ ասսանց եր տիրավ, գյուլին
միշին մին մարաք կար, էտ մըրաքումը՝ տոնոնը կապեց, ինքը
թուավ, կորավ։

Մին ամիս անց էր կըցալ, խաբար չի կար, թաքավերը շատ
էր մտածում, վեր տղան եկավ վեշ։

Միշնակ ախպերը տեսավ, վեր ախպերը հտ չի տանավ, ինքն
էլ թաքուն ընդրա ճնապան փոնեց քյնաց ախպուրը ենդան։

Շատ ման կյանքան հտը էս տղան էլ եկը ընգյավ էտ դրախտի
բաղը։ Տարավ ծին համին էն ծառան կապեց, շտեղան կապալ էր
ոնրան ծին մեծ ախպերը։ Մին կըպիլան հտը քյնաց ման կյան էտ
բաղումը, էս էլ տեսավ գյուլը, մուտացավ գյուլին, ընշուկավը վըշ-
շոց ընգյավ, հրեղան ծիյավերը երգինքան եր եկը ըստրա վըզան
էլ փոնեց պըցըրցրուց տարավ տըրավ ախպուրը կոխկին, ինքը
թուավ, քյնաց։

Թաքավերը քյշեր ցիրեկ դարդ էր անում, քոն շօներ, մըտը-
ծիլան լղարալ էր, չուփ տանում։

Ջորթ դարկեց ըշխարքիս չորս դուլը, վեր ման կյան տըղորցը
ճարեն։

Թաքավերին կուճի տղան շատ խընթըրեց հորը, վեր թնլ տա,
ինքն էլ քյնան ախպուրըը հարային։ Թաքավերը թողաց վեշ, ասեց.—
Տո՛ւ վեշ ընդրանց նըման կըքյնան կըկորչես, ընդրանա հտը ես
էլ հոր եմ ապրում։

Մին օր թաքավերին կուճի տղան էլ հորան թաքուն ոնրան
ծին նստեց փախավ քյնաց ախպուրըը ենդան ման կյալի։

էս կուճի տղան էլ ախպուրըը ճնըպավը քյնաց, շատ չըրշար-
վեց, շատ մարթկանց հըցըրուց, կարացվեշ գյիզան, թա ախպերըը
թորըն են քյնացան։ Շատ ման կյանքան հտը եկը ընգյավ համին
էտ բաղը։ Մըտածեց, թան ոնրան հերը խե՛՛ ըստըհեց մին բաղ
շօնի։ Միյան եր եկը ծիին լոխտան փոնեց, քյնաց դըբա բաղ-
վանշուն տոնր։ Պարիօր ասեց, կոխկին նստեց, հըրցըփորց ըրավ,
թան—էս բաղը հո՛ւրըն ա՛, ըստեղ ծիյավեր չի՞ եկալ։ Բաղվանշին
թա.—Միյավեր չի յուրովացալ, ամմա հեսա էրկու ամիս ա էրկու
ծի եմ տարալ թաքավերին կյումը, անդեր ին, տերը յուովաց վեշ,
էս էլ տարա, հեն է, էն ծառան կապած ա ըլնլ, մինը մի ամիս
ստալ, մինն էլ էրկու ամիս առալ եմ տարալ։

Թաքավերին կուճի տղան տեղան եր թրուով, հանեց չնւնան մին հափուռ վեակի տվալ բաղվանշուն, ասեց.— Դե քյնանք ծիւանքը տեսնամ:

Սիւանքը տեսնալը բնաստան, ախպուրցը ծիւանքը նընաննեց: Բաղվանշուն ասեց, վեր էտ իմ էրկու մեծ ախպուրցը ծիւանքն են, դե ինձ քյնմագ ըրա ախպուրցըս քըթանամ: Բաղվանշին ասեց.— Բալա ջան, տու լնվ տըղա ես յըրովում, ըտրա հետի ծիւանքին տեղը ըսեցի, ամմա ախպուրցըտ տեղը մինակ թաքավերին ախճիկը կը գլիդն, պետկա քյնաս ընդրա կոխկը: Հեն է էն պալատը վեր յրովում ա, թաքավերին ըխնըկանն ա: Ինքը հենա ուրան ութաղումը քոն իլնծ, ընդրա տըռնին տակավը նի մըննիլի տեղ կա, պետկա քյնաս տըռնին տակավը փըրըսող տալալ թաքուն նի մըննեա ընդրա օթաղը, կը պըցըրանաս, դնշին կընստես, դամմտ տընեն վըդին: Կասես՝ ախպուրցըս տեղն ասի, թնշընն քեզ մորթում եմ: Ինքը հորավ-մորավ ուրթում ա ուտիլու թն՝ տեղը գլնդնում եմ կըղագեմ, հավատաս վեշ, մինչև ասի վեշ՝ ծիխ արևը, ախպուրցըտ կըղագեմ: Հենց վեր ծիին ըրեալը ուրթում կերալ կը հըվատաս, պնց կըթողաս:

էս բալամը բաղվանշուն խոսկավը քյնաց թաքավերին ըխնըկանը ութաղին տըռնին տակալ փըրըսող տալալ նի մըտալ, տեսալ մին գլնդալ, մին շարմագ հընշտակ, հենա մեշկին յրան պըրանած, դնշը պնց, էրկու նոռնը պարնկ հլավին տական տըռըղած:

Թաքավերին կուճի տղան ասանց պըցըրացնվ ընդրա դնշին նստեց, դաման տըրալ վըդին, թն.— Յա ախպուրցըս տեղն ասի, ըղագի, յա մորթում եմ: էս ախճիկը վխնիլն օշը քյնաց, վեր օշքի եկը, տեսալ մին դնշանգ տղա յա ուրան դնշին, ուրթում կերալ հորը մորը ըրեալը թա, ախպուրցը ինքն ա դուաաղ ըրալ, ինքն էլ կըղագի: Թաքավերին տղան հըվատաց վեշ, ասեց.— Թն գուղ ես ասում, խե ծիխ տնումալ շես ուրթում օտում, դե ասի ծիխ արևը ախպուրցըտ կըղագեմ, հըվատամ: Թաքավերին ախճիկը ասեց.— Իմ հընդան ծիխ արևը, ախպուրցըտ կըղագեմ, հնլն քեզ էլ ինձ նշանած կառնեմ, ա դոշաղ, փանդնվ, նախշուն տղա: էս ըսիլան ետը խտտեց մին պենդ պոռշտի ըրալ:

Երկըցան մըտող քյնացին, էտ ախճիկը ուրան հընդան ծին նստեց, թուալ քյնաց գլուին միշան թաքավերին էրկու տըռըցը

մին-մին տուն կալավ պերնով տըրնով կուճի ախպուրը կոխկին, ասեց.

— էտ էլ քու ախպերը, մհեկ հի՛նչ կասես:

Իրեք ախպեր հերհեր կուլերնով ընգյան պըլպըլուրեցին ուր-խացան:

Թաքավերին կուճի տղին փըսըկեցին, հրսանիք ըրին: Հրսըն-քան հտը մեծ ախպերը հերնեց ծիանըը նստեցին հայդե-հարա, հղի իլնն քյնացին հսան ձըննեց տոն:

Թաքավերին պըլատումը մին պել հաշի կար, վեր ընդրան ասում ին.— հաշի ասի մատմահի, ասում էր ժամժահի: Վեր ասում ին ասի փնլնքյան, հաշին ասում էր՝ քյնամ-կյամ: հաշին վեր Թաքավերին տղորցը տեսավ, դնստին ասեց.— Ա տընըշինի խո-խերք էտ շտն՝ դ եք կորալ, Թաքավերը ծեր դարդան մին խախալ ծոն վն ատալ: Թաքավերին տղերքը պըտմեցին հերնեց կըլիսը եկածը, կուճի ախպուրը քաշութունը, ընդրա փսակվիլը հրեղան ծիլատեր Թաքավերին ըխճըկանը նհետ:

Թաքավերը մեծ քյեփ սարքեց, լոխ պըլատականներին ղոնաղ կանչեց լնով քյեփ ըրին:

էրկու տըղորցըն էլ փսակեց էրկու գլնզնլ հարթներ պերնով տոն:

Թաքավերին կուճի տղան մին օր հերնն հրեշտակ կընգանը նհետ ման կյալ էր քյնացնլ: Հունց ա ինոն, մին օրիշ Թաքավերի աղափ տըղա ըտըրանց կոխկավը անց կընալիս, էս կընգանը մոնշտմոն աշկավ ա եշոն, դնստին սիրահարվում: Քյնոն ան մըտածում, Թա հի՛նչ անի, վեր Թաքավերին էն հրեշտակ ախճիկը էն տղին ծերքան խլի Շատ մարթի ա հըրցըփորց անում, պան չի տոն կյամ: Մին օր մին պառավ կնեկ ա կյամ ըտրա կոշտը, ասում.— Տղաս, բալա ջան, ես քու օղած կնգանը կարամ պիրեմ ծեր տոն, մինակ հինչ վեր օղեմ, կարա՞ս անես: Ինձ հետի մին մեծ յանիկ շինիլ տու, ինձ տիր միշին, ըռեխը կապի, տար տիր կյետին իրեսին: Կյետը ինձ կտանի ընդրանց բաղը, ընդրանա հտը ես եմ գլնզում:

էս տըղան մին պըրախոդի Թահրի յանիկ շինիլ տվավ: էտ յանիկը կյետին իրեսին համ տուվեր էր քյինոն, համ էլ կը կարար տիլեր քյիննար:

Պըռավին տըրնով էտ յանիկումը, դափաղը պընդըցրուց, տա-շավ տըրնով կյետին իրեսին, կյետը քյնեց տարավ տեմ ըրավ էտ Թաքավերին բաղին շըրբանդին:

Բաղժանչին եկը էտ յաշիկը տեսավ, ամմա վըխծավ ծերք տա, քննաց թաքավերին ընճըկանը դուլուղ ըրավ, թն ըստըհենց մին մեծ յաշիկ կյետը պերաւ ա բաղին շրքբանդին տեմ ըրաւ, բալքյամ ծերուն ա, եկեք տեսեք:

Թաքավերին ախճիկը մարթին նհետ քննացին յաշիկը պնց ըրին, տեսան միշին մին պառավ կնեկ կա, կոշ եկած: էտ պառավը դաշանք-պղատանք ըրավ, վեր ուրան սպանեն վեշ, տանեն պահեն, ուրանց տանը կործը ինքը կանի:

Թաքավերին կուճի տղան կընգանն ասեց.—Եկ էս կընգանը տանենք պահենք մեխկըն ա, կնեկը զալի շեր, ասեց.—Ըտրանա շառը շրքշրոտմ ա, հարկավեր չի: Շատ մըտըծիւնն ետը մեխկըրնին եկը, էտ պըռավին եր կալան պերին տոն:

Մին քանի օր վեր անց կըցավ, ճաշին վախտին էտ պառավը թն-մտաս թըռաւ ա, հենն էն յշիկումը մին կուլա սև կինի օնեմ, շատ լնվըն ն, քյննմ պիրեմ մըտեղ խմենք:

էս պառավը քննաց կինավ լիքը կուլան տըրնմ օսին պերնմ: Ըսկըսեցին խմիլ, խե լնմ էլ կինի էր, ամմա շատ թննդ էր: Մարթը-կնեկ մինչև վերչը խմեցին, պառավը ուրան կինուն օժը գյոհ-դում էր, ինքը աման դննում մին կուլտում, էրկու կուլտում էր կուլ տամ, ասեց.—Ես պառավ կնեկ եմ, կարում չեմ շատ-շատ խմեմ, տո՛ք ջահիլ եք, ծեր ուտիլի խմիլի վախտըն ա, խմեցեք:

Վեց փարշ կինին էրկու հոքավ տըրտըկեցին, ըրկոքանն էլ թունդ հրփեցին, նստած տեղրնին քոն իլան: Պառավը էս ըխճըկանը շըլակեց տարավ տըրնմ ուրան պրախոդ յըշիկումը, ինքն էլ կոխկին նստեց, տարավ էն տղին տոնը:

Ախճիկը վեր աշկերը պնցավ, օշթի եկավ, տեսավ ինքը հենա մին օտար տան, քիշ մնաց թն կլթվեր: Տղան շորս ղուլվը շոռ էր տամ խնթրում, թն.—Վախիլ մի, ես քեզ գյոհի պես եմ պըհիլու, քեզ վեր տեսաւ եմ աշկըս փոնաւ ա, ըտրա հետի էլ փըխցըրաւ եմ, էլ նհախ տեղը մտածիլ մի, տո՛ւ իմ ծերքաս կարաւ չեմ պրծընի: Լնվըն էն ն, վեր տո՛ւ վեշ ինձ սիրես, կը տաննանս ըշխարթիս ամենաբախտավեր կընեկը:

էս ախճիկը տեսավ, վեր ըտրանա պըրծընիլը հեշտ պնն չի, մտածեց, մըտկում տըրնմ ըտըրան խափի:—Ես քու կնեկը կը տաննանմ էն վախտը, հեփ վեր ինձ հետի ճարես ըշխարթիս ամենանլնմ հրեղան ծին, վեր նստեմ երկինքավը թունեմ: Թն կըրացիր վեշ ճարես, ինձանա պետկա ծերք քաշես:

Տղան սաղ ըշխարթիս շորս ղուլերը մարթիք դարկեց, վեր ման կյան ամենալնմ հրեղան ծին ճարեն, պիրեն:

Հիշքան ծիյանք պերին էտ ախճիկը եշեց, հավան չի կըցավ, հանրարը քյնաց հսավ թաքավերին կուճի տըղին:

Թաքավերին տղան կլխի ընդլավ, վեր կա, չիկա, էտ ուրան կընգանը փանդըն ա: Եր կըցավ քյնաց կընգանը հարային: Տարավ ուրան ծին կապեց աման դուա եկած ծիյանցը կոխկին:

Էն տղան թաքավերին ըխճըկանը ասեց, լնվ-լավ ծիանք շատ են պերալ, տուա կյանք քյինանք եշեք վերին հվանես, ուրան քաշավը վեսկի էլ օղեն, կըտամ կառնեմ քեզ հետի: Տուա եկին ծիյանցը եշիլավ անց կըցան, վեշ մինին հավան չի կըցավ, ասեց.—Ըստրանց միչին իմ օղած ծին կավել: Եշիլավ եկը հսավ ուրան մարթին, մուտացավ ընդրա ծիին եշեց, համ էլ ընչուկին ասեց՝ կըքյնաս իմ ծիս կըպիրիս քու ծիին տեղը կը կապես, ըստըրա կըխը քյնլագ պետկա կյամ: Էրկու օր քեզ կը սպասեմ:

Թաքավերին տղան քյնաց կընգանը ծին եր կալավ էրկուհինչի օրը հսավ ըտեղ, ուրան ծիին տեղը կապեց: Ընդրա կնեկը փըխցընողը, վեր էտ ծին տեսավ, պերանը մընաց պանց յիշիլիս, քյնաց թաքավերին ըխճըկանը ասեց, թն.—Քու օղած հրեղան ծին պերալ էն, քյնանք տես, էս դննում էլ կարալ շես ասես, թն.—էտ իմ օղածը չի:

Թաքավերին ախճիկը քըթին տակին ծիծաղեց, քյնացին ծիին կոխկը: Եին հեովից ընդրան ճընանշեց, սկըսեց խըրխընշալ, վընդերավը տափը քանդիլ: Հունց վեր հըսան հրեղան ծիի կոխկը, թաքավերին ախճիկը ասեց.—Հա, էս իմ օղած ծին ա, կաց մին փորցեմ, թուսվ նստեց ծիին յըհարին, ուրան մարթին էլ քաշեց տըրնավ թարթին, ծին թուսվ երգինքին, շու տվավ եկը էտ տղին խըղըկոթան փոնեց նհետնին տարավ քցեց ուրան բաղին գյուլը, թն.—Դէ մհեկ քյնա խալխին կընգանը փըխցըրու:

Թաքավերին կուճի տղան ուրան սիրած կընգանը նհետ բախտավեր կյանք անցկըցրին, նախշուն-նախշուն խոխերք իլան, մըմմեացան, լոխունքն էլ հըսան ուրանց մուրաղին, ըստրա կարթուղն էլ հանի ուրան մուրաղին:

